

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БІБЛІЙНИХ ІНАКОМОВЛЕНЬ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Анотація: За допомогою апроксимативних методів дослідження визначені структурно-семантичні особливості німецькомовних біблійних інакомовлень, а також показано реалізацію їх модифікацій у сучасній німецькій мові.

Ключові слова: *інакомовлення, метафора, семантична модель, біблеїзми, модифікації.*

Аннотация: При помощи аппроксимативных методов исследования определены структурно-семантические особенности немецкоязычных библейских иносказаний, а также показана реализация их модификаций в современном немецком языке.

Ключевые слова: *иносказание, метафора, семантическая модель, библеизмы, модификации.*

Abstract: This article provides a research of structural-semantic peculiarities of German speaking biblical illustrations with help of quantitative methods and also realization of their modifications in modern German.

Key words: *illustration, metaphor, semantical model, biblical expressions, modifications.*

У вітчизняній лінгвістиці аналіз біблеїзмів (окремих слів та словосполучень біблійного походження) здійснювався з огляду на їх етимологію (В.М. Мокієнко, З.І. Семенова та ін.), запозичення з інших мов (А.В. Кунін, І. Харазінська та ін.), граматичну структуру (С.І. Гужанов та ін.), ономазіологічні властивості (І.Б. Дубровська, Л.Г. Мягкова та ін.), функціонування в художній літературі (Н.Б. Бахліна, С.А. Хахалова та ін.), а також особливості використання біблійних фразеологізмів у різних мовах (В.Г. Гак та ін.). Зарубіжними мовознавцями досліджувалося функціонування біблеїзмів у різних сферах мовного вжитку: в літературі (Вебер Г., Мозер Г., Ловенбург Г.-Л.), теології (Кобурн Р., Кноблох Й.) та мові (Соскайс М., Майстерскі Г.). Незважаючи на значну кількість

праць із різностороннього вивчення біблеїзмів (лексичних та фразеологічних одиниць біблійного походження), актуальним залишається висвітлення семантичних особливостей розширених порівняльних та метафоричних конструкцій – біблійних інакомовлень.

Мета даної статті – охарактеризувати структуру біблійних інакомовлень за семантичною моделлю та розглянути реалізацію їх модифікацій у німецькій мові, використовуючи апроксимативні методи дослідження.

Під інакомовленнями ми розуміємо короткі або довгі розповідні вигадані тексти, в яких абстрактне поняття (моральна чи релігійна істина) пояснюється експліцитно чи імпліцитно шляхом порівняння з конкретною дією чи предметом. До найважливіших складових їхньої структури входять порівняння та метафора, які є найпоширенішими тропами і засобами творення художньо-образної мови [1]. На основі відмінності між порівнянням та метафорою пояснюється відмінність між формами інакомовлення – біблійною притчею та алегорією. Тоді як метафора становить основний елемент переносного значення у мові і потребує тлумачення, порівняння базується на прямому значенні й тому пояснення непотрібне. Звідси, алегорія – це розширена метафора, а притча – розширене порівняння [8, с. 52–58]. Завдяки порівняльно-метафоричній структурі інакомовлення спонукає читача (слухача) до розуміння значення завдяки інформації з контексту та відповідного ставлення чи поведінки [4, с. 113–115].

Як відомо, за концептуальною теорією, метафора формується при перенесенні понятійних структур з однієї сфери в іншу [2; 5; 7]. Б.Л. Борухов вважав, що завдяки цьому в мові можна відобразити світогляд, ідеологію, систему цінностей, які опредмечені в ній, пов'язані з душею суб'єкта, його внутрішнім світом, мисленням [2, с. 116]. Концептуальна функція інакомовлення як складної порівняльно-метафоричної конструкції ґрунтується на властивості утворювати нові концепти, базуючись на уже сформованих поняттях, а отже, вираженні мислення за моделлю.

Модель розглядається як об'єкт або стан, що представлені у вигляді словесного вираження іншого об'єкта або стану [9, с. 27]. У лінгвістиці моделі абстрактні, вони схематизують теорії [6, с. 145–146; 149–152]. Моделі біблійних інакомовлень апелюють до уяви. Вони спрямовані на те, щоб розбудити реакцію у слухача, звер-

нутися до його розумової діяльності, подати найбільш переконливі докази. Такі моделі є параморфними (оскільки джерело моделі та суб'єкт різні) – на відміну від гомеоморфних моделей, в яких джерело моделі та суб'єкт однакові [10, с. 102]. Моделі інакомовлень мають метафоричний характер. Подібно до метафори, модель встановлює відношення між „двома відношеннями”, вона є структурованою та пояснюючою, що проявляється в понятті аналогії, тобто зображенні типу відношень, форми незалежної змінної величини [3, с. 47]. Розгляньмо взаємозв'язок між цими поняттями за допомогою моделей інакомовлень, що ілюструють нам діяльність людини (виноробство, хліборобство, садівництво, тваринництво, торгівля, домашнє господарство, професійну діяльність), поняття навколишнього світу (предмети, гроші, речовини, продукти харчування, частини тіла), а також абстрактні поняття (родинні взаємини, стосунки з іншими людьми, духовність і моральність).

За допомогою моделі „діяльність людини” (132 одиниці – 41,25 % від загальної вибірки – 320 одиниць, зафіксованих у Біблії) пояснюються різні біблійні вчення (про Царство Небесне, Божий Суд, воскресіння та ін.), стосунки між Богом та людьми. Наприклад, текст з Matthäus 21: 33–41 (Elberfelder Bibel, далі EB):

Höret ein anderes Gleichnis: Es war ein Hausherr, der einen Weinberg pflanzte und einen Zaun um denselben setzte und einen Kelter in ihm grub und einen Turm baute; und er verdingte ihn an Weingärtner und reiste außer Landes. Als aber die Zeit der Früchte nahte, sandte er seine Knechte zu den Weingärtnern, um seine Früchte zu empfangen. Und die Weingärtner nahmen seine Knechte, einen schlugen sie, einen anderen töteten sie, einen anderen steinigten sie. Wiederum sandte er andere Knechte, mehr als die ersten; und sie taten ihnen ebenso. Zuletzt aber sandte er seinen Sohn zu ihnen, indem er sagte: Sie werden sich vor meinem Sohne scheuen! Als aber die Weingärtner den Sohn sahen, sprachen sie untereinander: Dieser ist der Erbe; kommt, laßt uns ihn töten und sein Erbe in Besitz nehmen! Und sie nahmen ihn, warfen ihn zum Weinberg hinaus und töteten ihn. Wenn nun der Herr des Weinbergs kommt, was wird er jenen Weingärtnern tun? Sie sagen zu ihm: Er wird jene Übeltäter übel umbringen, und den Weinberg wird er an andere Weingärtner verdingen, die ihm die Früchte abgeben werden zu ihrer Zeit.

До мікромоделей цієї категорії відносяться:

а) рослинництво (22 одиниці – 6,87%), напр.:

Da sprach er: Wem ist das Reich Gottes gleich, und wem soll ich es vergleichen? Es ist einem Senfkorn gleich, welches ein Mensch nahm und in seinen Garten warf. Und es wuchs und ward zu einem Baume, und die Vögel des Himmels nisteten auf seinen Zweigen (Lukas 13:18, 19, Schlachter Bibel, далі SB);

б) тваринництво (32 одиниці – 10 %), напр.:

Und Jehova sandte Nathan zu David; und er kam zu ihm und sprach zu ihm: Zwei Männer waren in einer Stadt, der eine reich, und der andere arm. Der Reiche hatte Kleinvieh und Rinder in großer Menge. Der Arme hatte aber gar nichts, als nur ein einziges kleines Lamm, das er gekauft hatte; und er nährte es, und es wurde groß bei ihm, und mit seinen Kindern zugleich; es aß von seinem Bissen und trank aus seinem Becher und schlief an seinem Busen, und es war ihm wie eine Tochter. Da kam ein Reisender zu dem reichen Manne; und es dauerte ihn, von seinem Kleinvieh und von seinen Rindern zu nehmen, um es für den Wanderer zuzurichten, der zu ihm gekommen war, und er nahm das Lamm des armen Mannes und richtete es zu für den Mann, der zu ihm gekommen war (2Samuel 12:1–4, EB);

в) хліборобство (7 одиниць – 2,18 %), напр.:

Dennoch wird jemand sagen: „Wie werden die Toten auferweckt werden? Ja, mit was für einem Leib kommen sie?“ Du Unvernünftiger! Was du säst, wird nicht lebendig gemacht, es sterbe denn zuvor; und hinsichtlich dessen, was du säst: Du säst nicht den Leib, der werden soll, sondern ein bloßes Korn, sei es vom Weizen, sei es von irgendeiner der übrigen [Samenarten]; Gott aber gibt ihm einen Körper, so wie es ihm gefallen hat, und jeder der Samenarten ihren eigenen Körper (1Korinther 15:35–38, Neue Welt Übersetzung, далі NWÜ);

г) виноробство (7 одиниць – 2,18 %), напр.:

Ich bin der wahre Weinstock, und mein Vater ist der Weingärtner. Jede Rebe an mir, die nicht Frucht bringt, die nimmt er weg; und jede, die Frucht bringt, die reinigt er, auf daß sie mehr Frucht bringe. Ihr seid schon rein um des Wortes willen, das ich zu euch geredet habe. Bleibet in mir, und ich in euch. Gleichwie die Rebe nicht von sich selbst Frucht bringen kann, sie

bleibe denn am Weinstock, also auch ihr nicht, ihr bleibet denn in mir. Ich bin der Weinstock, ihr seid die Reben. Wer in mir bleibt und ich in ihm, dieser bringt viel Frucht, denn außer mir könnt ihr nichts tun. Wenn jemand nicht in mir bleibt, so wird er hinausgeworfen wie die Rebe und verdorrt; und man sammelt sie und wirft sie ins Feuer, und sie verbrennen. Wenn ihr in mir bleibet und meine Worte in euch bleiben, so werdet ihr bitten, was ihr wollt, und es wird euch geschehen. Hierin wird mein Vater verherrlicht, daß ihr viel Frucht bringet, und ihr werdet meine Jünger werden (Johannes 15:1–8, EB);

д) садівництво (18 одиниць – 5,62 %), напр.:

Solches ließ Gott, der HERR, mich schauen: Siehe, da war ein Korb mit reifem Obst; und er sprach: Was siehst du, Amos? Ich antwortete: Einen Korb mit reifem Obst! Da sprach der HERR zu mir: Die Zeit der Reife ist gekommen für mein Volk Israel; ich kann es ihm nicht mehr länger durchgehen lassen! (Amos 8:1–2, SB);

е) домашнє господарство (23 одиниці – 7,18 %), напр.:

Niemand näht ein Stück ungewelkten Tuches auf ein altes Kleid; sonst reißt die Füllung davon ab, das neue von dem alten, und der Riß wird ärger. Und niemand faßt neuen Wein in alte Schläuche; sonst zerreißt der Wein die Schläuche und der Wein wird verschüttet und die Schläuche verderben; sondern neuer Wein ist in neue Schläuche zu fassen (Markus 2:21–22, SB);

є) торгівля (8 одиниць – 2,5 %), напр.:

Über diese Tatsache freut ihr euch sehr, obwohl ihr jetzt für eine kleine Weile, wenn es sein muss, durch mancherlei Prüfungen betrübt worden seid, damit die geprüfte Echtheit eures Glaubens, viel wertvoller als Gold, das vergeht, obwohl es durch Feuer erprobt wird, bei der Offenbarung Jesu Christi als eine Ursache zum Lobpreis und zur Herrlichkeit und Ehre erfunden werde (1Petrus 1:6, 7, NWÜ);

ж) професійна діяльність (8 одиниць – 2,5 %), напр.:

Ja freilich, o Mensch, wer bist du, der du das Wort nimmst wider Gott? Wird etwa das Geformte zu dem Former sagen: Warum hast du mich also

gemacht? Oder hat der Töpfer nicht Macht über den Ton, aus derselben Masse ein Gefäß zur Ehre und ein anderes zur Unehre zu machen? (Römer 9:20–21, SB).

Модель „Матеріальний світ людини” (23 одиниці – 7,18% від загальної вибірки) характеризує людей поняттями навколишнього світу. У ході дослідження ми виділяємо такі мікромоделі цієї категорії:

а) предмети (17 одиниць – 5,31 %), напр.:

Der Name des HERRN ist ein festes Schloß; der Gerechte läuft dahin und wird beschirmt. Das Gut des Reichen ist seine feste Burg und wie eine hohe Mauer in seiner Einbildung (Sprüche 18:10–11, SB);

б) речовини (6 одиниць – 1, 87 %), напр.:

[Die Ursache] eures Rühmens ist nicht schön. Wißt ihr nicht, daß ein wenig Sauerteig die ganze Masse durchsäuert? Fegt den alten Sauerteig aus, damit ihr eine neue Masse seid, wie ihr ja ungesäuert seid. Denn Christus, unser Passah, ist tatsächlich geopfert worden (1 Korinther 5:6–7, NWÜ);

в) продукти харчування (3 одиниці – 1 %), напр.:

Denn jeder wird mit Feuer gesalzen werden, und jedes Schlachtopfer wird mit Salz gesalzen werden. Das Salz ist gut; wenn aber das Salz unsalzig geworden ist, womit wollt ihr es würzen? Habt Salz in euch selbst und seid in Frieden untereinander (Markus 9:49–50, EB);

г) частини тіла (5 одиниць – 1, 56 %), напр.:

Siehe, den Pferden legen wir die Zäume ins Maul, damit sie uns gehorchen, und so lenken wir ihren ganzen Leib. Siehe, auch die Schiffe, so groß sie sind und so rauhe Winde sie auch treiben mögen, werden von einem ganz kleinen Steuerruder gelenkt, wohin die feste Hand des Steuermannes es haben will. So ist auch die Zunge ein kleines Glied und rühmt sich doch großer Dinge. Siehe, ein kleines Feuer, welch großen Wald zündet es an! Auch die Zunge ist ein Feuer. Als die Welt der Ungerechtigkeit nimmt die Zunge ihren Platz ein unter unsren Gliedern; sie befleckt den ganzen Leib und steckt den Familienkreis in Brand und wird selbst von der Hölle in Brand gesteckt. Denn jede Natur (der wilden Tiere und Vögel, der Reptilien und Meertiere)

wird gezähmt und ist gezähmt worden von der menschlichen Natur; die Zunge aber kann kein Mensch zähmen, das unruhige Übel voll tödlichen Giftes! Mit ihr loben wir den Herrn und Vater, und mit ihr verfluchen wir die Menschen, die nach dem Bilde Gottes gemacht sind; aus ein und demselben Munde geht Loben und Fluchen hervor. Es soll, meine Brüder, nicht also sein! Sprudelt auch eine Quelle aus demselben Loch zugleich Süßes und Bitteres hervor? Kann auch, meine Brüder, ein Feigenbaum Oliven tragen, oder der Weinstock Feigen? So kann auch eine salzige Quelle kein süßes Wasser geben (Jakobus 3:3–12, SB).

У моделі „Духовний світ людини” (142 одиниці – 44,37 %) репрезентовані уявлення про взаємини між людьми, Богом, правдне життя на землі та інші поняття. У ній можна виділити також мікромоделі:

а) сім'я та родинні взаємини (10 одиниць – 3,12 %), напр.:

Was ihr erduldet, dient euch zur Züchtigung. Gott handelt mit euch als mit Söhnen. Denn welchen Sohn wird ein Vater nicht züchtigen? Wenn ihr aber ohne die Züchtigung seid, deren alle teilhaftig geworden sind, seid ihr wirklich illegitime Kinder und nicht Söhne. Außerdem hatten wir Väter, die von unserem Fleische waren und uns in Zucht nahmen, und wir erwiesen ihnen stets Respekt. Sollen wir uns nicht viel mehr dem Vater unseres geistigen Lebens unterwerfen und leben? Denn sie züchtigten uns jeweils nach ihrem Gutdünken für wenige Tage, er aber tut es zu unserem Nutzen, damit wir an seiner Heiligkeit teilhaben. Allerdings scheint jede Züchtigung für die Gegenwart nicht erfreulich, sondern betrüblich zu sein; nachher aber trägt sie denen, die durch sie geübt sind, eine friedsame Frucht ein, nämlich Gerechtigkeit. Darum richtet auf die schlaffen Hände und die matt gewordenen Knie, und schafft weiterhin gerade Bahnen für eure Füße, damit das Lahme nicht ausgerenkt, sondern vielmehr geheilt werde (Hebräer 12:7–13, NWÜ);

б) мораль, поведінка (38 одиниць – 11,87 %), напр.:

Da sprach Gott zu Jona: Ist es recht, daß du so zürnst um des Rizinus willen? Er sprach: Ja, ich zürne mit Recht bis zum Tod! Da sprach der HERR: Dich jammert des Rizinus, um den du dich doch nicht bemüht und den du nicht großgezogen hast, der in einer Nacht entstanden und in einer Nacht verdorben ist. Und mich sollte der großen Stadt Ninive nicht jammern, in

welcher mehr denn hundertzwanzigtausend Menschen sind, die ihre rechte Hand nicht von ihrer linken unterscheiden können; dazu so viel Vieh! (Jona 4:9–11, SB);

в) духовність, віра, почуття (94 одиниці – 29,37 %), напр.:

Mein Geliebter ist weiß und rot, ausgezeichnet vor Zehntausenden. Sein Haupt ist gediegenes, feines Gold, seine Locken sind herabwallend, schwarz wie der Rabe; seine Augen wie Tauben an Wasserbächen, badend in Milch, eingefasste Steine; seine Wangen wie Beete von Würzkraut, Anhöhen von duftenden Pflanzen; seine Lippen Lilien, träufelnd von fließender Myrrhe; seine Hände goldene Rollen, mit Topasen besetzt; sein Leib ein Kunstwerk von Elfenbein, bedeckt mit Saphiren; seine Schenkel Säulen von weißem Marmor, gegründet auf Untersätze von feinem Golde; seine Gestalt wie der Libanon, auserlesen wie die Zedern; sein Gaumen ist lauter Süßigkeit, und alles an ihm ist lieblich. Das ist mein Geliebter, und das mein Freund, ihr Töchter Jerusalems! (Lied der Lieder 5:10–16, EB).

Як видно з кількісних даних вибірки на основі біблійного тексту, домінантою є модель „Духовний світ людини”, навколо якої організовані інші. Це пояснюється тим, що біблійне інакомовлення використовується з дидактичною метою, інакше не доводилося б вдаватися до образного мовлення. Ефективність інакомовлення, на думку А. Юліхера, досягається завдяки тому, що у ньому між зв'язком понять образної та реальної площин існує певна подібність. Дослідник вбачав „силу інакомовлення в тому, що істина ефективніша, коли має конкретну форму, а не є абстрактною” [8, с. 72].

Біблійні інакомовлення мають, окрім духовного і морального, ще й етичний і повчальний зміст, виявляють ознаки усталеності та відтворюваності. Їх модифікації (лексичні та фразеологічні одиниці біблійного походження) зустрічаються у прислів'ях та приказках сучасної німецької мови. Вони відзначаються антропоцентричним та дидактико-гносеологічним характером, що виявляється у метафоричному порівнянні духовних понять із сумісними для людини вимірами, речовинними поняттями матеріального життя. Деякі з них запозичені з Біблії без суттєвих змін (напр., *Man sieht den Splitter im fremden Auge, im eigenen den Balken nicht*), інші зазнали деяких змін у структурі, в яких лише окремі слова чи словосполучення нагадують про зв'язок із біблійним текстом (напр., *ein*

böser Mann ist ein Teufel).

На основі лексикографічних джерел [11; 13; 15] можна виділити такі семантичні сфери реалізації біблійних інакомовлень у лексичному складі сучасної німецької мови (всього 41 одиниця) та згрупувати їх відповідно до тем, які позначають різні сфери життя та діяльності людини:

1. Людина, її характер (6 одиниць – 12,5 %):

Von Dornen kann man keine Trauben geben; Diestelen tragen keine Trauben; jeder hat seinen Splitter; verlorenes Schaf; ein Wolf im Schafpelz; Salz der Erde.

2. Практична діяльність (13 одиниць – 32,5 %):

Was der Mensch sät, das wird er ernten; der eine sät, der andere erntet; ernten, wo man nicht gesät hat; Samariterdienste; Arbeiter der ersten und der elften Stunde; ein Mühlstein am Hals; Berge versetzen; auf Sand bauen; die enge Pforte; Unkraut zwischen den Weizen sähen; die Schafe von den Böcken scheiden; wer Wind sät, wird Sturm ernten; Steine statt Brot geben.

3. Міжособистісні стосунки (8 одиниць – 20 %):

An den Frucht erkennt man den Baum; ein Dorn im Auge sein; ein Auge werfen; den Kindern das Brot wegnehmen, um es den Hunden zu geben; Perlen vor die Säue werfen; Steine statt Brot geben; der Splitter im Auge des Nächsten – der Balke im eigenen Auge; Öl in die Wunden gießen.

4. Поведінка, мораль (4 одиниці – 10 %):

Wer Wind sät, wird Sturm ernten; der verlorene Sohn; wes das Herz voll ist, des geht der Mund über; böse Zungen schneiden schärfer als Schwerter.

5. Духовне та матеріальне життя (10 одиниць – 25 %):

Das Weizenkorn, dass stirbt; überlegen, bevor man einen Turm baut; das Unkraut stehen lassen; neuer Wein in alten Schläuchen; auf guten/steinigen Boden fallen; an ihren Früchten erkennen; sein Talent/Pfund vergraben; sein Licht leuchten lassen – sein Licht nicht unter den Scheffel stellen; Perlen vor

die Säue werfen.

Як видно, модифікації біблійних інакомовлень у німецькій мові відзначаються певними особливостями:

1) беруть участь у формуванні порівняльно-метафоричних семантичних моделей та присвячені темам соціальних та міжособистісних стосунків;

2) позначають різні реалії матеріального та духовного життя людини (предмети, особи, риси характеру людини, виходячи з її внутрішніх і зовнішніх якостей);

3) відзначаються символічним характером та вживаються у мові у складі фразеологізмів;

4) виявляють деактуалізацію ознаки, покладеної в основу внутрішньої форми, та слугують вираженню понять переважно високого ступеня абстракції.

Деякі одиниці біблійних інакомовлень можна віднести водночас до кількох груп. Вони можуть позначати та характеризувати також різноманітні сторони життя, виражати духовні поняття, образ дії, стан, поняття процес, дію. Наприклад, *eine kostbare/köstliche Perle, der Schatz im Acker, das Senfkorn, ein Kamel durch ein Nadelöhr; Lilien auf dem Felde* мають широкий семантичний діапазон у позначенні того чи іншого явища або поняття. Тому перспективами подальших розвідок можуть стати дослідження типів полісемії біблійних інакомовлень у текстах сучасної німецької мови, а також апроксимативно-статистичні характеристики лексичних засобів їхнього вираження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аллегорія, метафора, символ як асоціативні порівняння [Електронний ресурс]. – Режим доступу : gu.osvita.ua/vnz/reports/culture/10670.
2. Борухов Б. Л. „Зеркальная” метафора в истории культуры // Логический анализ языка. Культурные концепты. – М. : АН СССР, 1991. – С. 109–117.
3. Дубровська І. Б. Біблійно-християнська метафора в німецькій мові: номінативний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Дубровська І.Б. – К., 2001. – 250 с.
4. Заповольський М. В. Особливості функціонування біблійних інакомовлень у сучасній німецькій мові / Заповольський М. В. // Наукові праці

- Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Вип. 26. – Кам'янець-Подільський : ПП „Медобори–2006”, 2011. – 402 с.
5. Лакофф Дж. Метафори, котóryми ми живем. Язык и моделирование социального взаимодействия / Лакофф Дж., Джонсон М. ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1987. – 164 с.
  6. Огуй О. Д. Полісемія в синхронії, діахронії та панхронії: Системно-квантитативні аспекти полісемії в німецькій мові та мовах Європи / Огуй О. Д. – Чернівці : „Золоті литаври”, 1998. – 370 с.
  7. Gibbs R. W. Psycholinguistic Studies on the Conceptual Basis of Idiomacity / Gibbs R. W. // *Cognitive Linguistic*. – 1990. – № 4. – Vol. 1. – P. 412–451.
  8. Jülicher A. Die Gleichnisreden Jesu, 2. Aufl. / Jülicher A. – Tübingen : Verlag von J.C.R. Mohr (Paul Siebeck), 1910. – 971 S.
  9. Knobloch J. Sprache und Religion / Knobloch J. – Bonn : H.W. Arnim, 1979. – 311 S.
  10. Soskice J. M. Metaphor and religious language / Soskice J. M. – London : Clarendon Press, 1985. – 191 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

11. Büchman G. Geflügelte Worte. Das Zitatenschatz des deutschen Volkes / Büchman G. – Berlin : Haude. Spehersch Verlagbuchhandlung, 1991. – 990 S.
12. Die Bibel, Schlachter Übersetzung, Version 2000, neue revidierte Fassung. – CLV Verlag, 2004. – 1358 S.
13. Die deutschen Sprichwörter / gesammelt von Karl Simrok. – Stuttgart : Philipp Reclam, 1995. – 630 с.
14. Elberfelder Bibel. – Brockhaus R. Verlag, 2007. – 1536 S.
15. Krauss H. Geflügelte Bibelworte / Krauss H. – München : Verlag C.H. Beck, 1993. – 276 S.
16. Neue-Welt-Übersetzung der Heiligen Schrift. – Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Deutscher Zweig, e.V., Selters/Taunus, 2006. – 1661 S.